

ПАСТИРСКИ РАД СА МЛАДИМА

Црква као дело и тело оваплоћеног, на Крсту умрлог и из Гроба васкрслог Господа Исуса Христа, Црква као живи народ Божји који је повезан силом љубави Јединог и јединственог Богочовека, побеђивања је и надживљује многе научне, философске, социјалне и друштвене системе и уређења, многе народе и државе. По свемоћној речи Спаситеља тако ће бити вавек, јер „ни врата паклена неће јој одолети.“

Христос је вечан и непобедив и Он је суштина те стално дејствујуће животне силе (силе живота) у Цркви. Христова Црква је хришћанска, јер припада и људима Његовим — хришћанима. Она их обухвата и садржи. Њено свезнање, њена наука је ХРИШЋАНСТВО.

Е, ову Богом откривену науку народ Божји треба да учи и научи, и да њоме живи, дела и мисли. За хришћанина она мора бити неприкосновени Закон живљења, јер је живот дарована светиња која се у Цркви и њоме остварује и развија у немерљиве духовне димензије.

Зато је Спаситељ и призвао своје ученике — апостоле, дао им је силу и власти и рекао: „Идите дакле и научите све народе крстећи их у име Оца и Сина и Св. Духа. Учећи их да све држе што сам вам заповедио; и ево ја сам с вама у све дане до свршетка века. Амин.“ (Мт. 28, 19—20).

Нема сумње да се овај призив и послање односи и на данашње пастире, свештенике Цркве Његове, који се и на овај начин укључују у историјски војујући ток Цркве и апостолског рада. Зато су они и најпозванији и најодговорнији детаљи и сатрудници у јединственом делу спасења човека од зла и смрти; у делу оспособљавања човека за вечни живот, путем поучавања и духовног преображавања.

Ја ћу вама, данас, приказати искуство које сам имао у току, посебног, петнаестогодишњег вероучитељског рада. Но, радећи на пољу веронауке од првог дана своје свештеничке службе (а то је било давне 1956), стварајући сам програм рада и спроводећи га у дело, свакодневно сам стицао нова искуства и све дубље улазио у проблем односа младих, деце и одраслих према хришћанској вери, науци и Цркви.

Свуда где сам службовао радио сам са љубављу, наравно, јер ме нико није приморавао, већ на против. Али, рад на овом пољу данас, у храму Св. Александра Невског у Београду, јесте једна потпуна синтеза љубави и искуства. Отпочео сам рад својим доласком у мају 1979. године.

Да бих пронашао децу која ће учити науку Божју, користио сам сваки контакт са децом: у храму, порти, у парохији. Искуством сам дошао до сазнања да је узалуд придобити родитеље и добити њихову сагласност да им деца похађају часове веронауке, ако сама деца нису одушевљена за то. Имао сам доста случајева где родитељи нису били сагласни да им деца долазе на веронауку, али одушевљена деца су приволела своје родитеље и добила сагласност да поред школе и других обавеза уче и хришћанску науку. И та одушевљена деца су заиста постигла завидне резултате.

Почео сам са петоро деце. Њихов број је растао, али врло тешко, јер сама деца нису смела да о томе говоре са својим другарицама и друговима из страха да их неко не оптужи наставнику. И ја сам им саветовао да не истичу свуда своје долажење на часовима веронауке, али ме многи нису послушали. Нешто их је гонило да се на овај начин покажу пред другима, те су имали тешкоћа где су и родитељи морали да интервенишу, па чак и ја. Мислим да је важно истаћи да су већина њих били одлични ученици у школи.

Мој рад са децом био је у ствари дијалогски начин учења, где су деца била потпуно слободна да питају и да кажу шта мисле. Врло често, моје предавање је настајало као одговор на питање ученика. Тако сам сазнавао чиме су они преокупирани, шта их највише интересује и зашто? Са којим темама се они најчешће срећу у школи, у кући, на улици итд. Извори програма рада су били: Библијска историја — од Соколова, Катихизис — од Еп. Николаја и др.

За сваку годину имао сам дневник рада у који је редар уписивао присутне ученике и тако сам имао евиденцију. Редовне ученике сам похваљивао а нередовно стално подсећао, и било је успеха. Часове сам одржавао суботом у 15 часова, а то и сада чиним, и мислим да је то време једино одговарајуће за градске прилике, бар за већину деце. Приказивао сам им филмове, дијафилмове, слајдове... Они су читали апостол, рецитовали о Св. Сави, учествовали на духовним великопосним академијама, на опроштајном вечерњу итд. **СВЕ МОРА БИТИ ДИ-НАМИЧНО**. На крају сваке школске године одлазили смо аутобусом до неког манастира у Србији, где сам ја служио а они, према распореду, чтецирали, читали Оче наш... Вјерују... причешћивали се.

На ова ходочашћа ишли су и многи њихови родитељи и тако су постајале све чвршће везе између цркве и породице. Многи родитељи саветовали су својим пријатељима да и они шаљу децу своју на веронауку и тако се стално повећавао број ученика, и са стране, ван парохија нашег храма. И тако, од петоро ученика дошао сам до броја 52 у 1983. години. Ове године сам суочен са проблемом да су поједини дечаци и девојчице већ одрасли толико, и да их морам поделити у групе: старији и млађи, а самим тим дошло је и до допуне програма за старије. Тако сам и урадио. Да бих појачао одушевљење старијих ученика и испитао њихову спремност, одређивао сам их по распореду, да ме на кратко „замене“ на часу и да на одређену тему они одрже предавања млађој групи. То је било заиста добро, јер су се на тај начин ослобађали страха да оно што знају преносе и другима. Тако сам код њих развијао смисао за дијалог, а они су се све више одушевљавали.

Време је пролазило, мењао се и састав ученика. Једни су расли други стизали на почетак Све сам више долазио у додир са њиховим друговима и другарицама, јер како су постајали старији све су више бивали слободнији да воде разговоре о вери, доводећи у везу и све друге науке, расчишћавајући у својој свести све оно о чему су слушали или што им је било наметано. Тако су и почели млади да се окупљају и да започињу разговоре и да траже одговоре на питања: **ВЕРОВАТИ** и **ЗАШТО?** Тражили су и помоћ за решење својих личних проблема и дилема. Ту и тада сам осетио вапај младе душе која је оптерећена, боље рећи затрована многим душегубним гадостима, артиклима „савремених усређитеља“. Као да сам опипао окове којим их је горди „напредни

атеистички поглед" окувао, држећи их у страшном ропству, уоквиреног безнађа, са индоктринацијом да најслободније живе од свих генерација света. Они који су пробали све те отровне колаче греха, тражили су лека својој души, а они који су још, срећом, били по страни, те их талас атеизације није свом силином закачио, они су тражили начин како да се заштите од наметања тог, ђаволоидног и испразног начина живота. Личили су ми на групу робова у зачараном кругу, који виде где се налазе, бучно куцају на сва врата не би ли изишли и прескочили подигнуту баријеру. И ето, неки су закуцали на врата Будизма, неки на врата спиритизма, магије итд. А, ево, неки на врата Цркве прадедовске...

Гледам како се млада бића повијају под теретом већ сазрелих плодова сатанског семена које је засејано по чистој и незаштићеној души младог, неискусног а препуштеног бића. Видим да су гладни правих вредности и истине и разумео сам шта значи кад се деца место „рибе даје змија!“ Но, Богу хвала показало се и то да један добар број младих није могло да уђе у тесне калупе тзв. „штанцмашине“, нису могли да буду моделирани. Атеизам као конфронтација хришћанском Богу, није успео да им набаци своје богове, иако је понудио идолопоклонство, паганство, магију, место хришћанског Бога. Почео је да им измишља нове празнике са проводом, само да забораве Крсну славу, Божић и Васкрс. Ево, скоро је био и свечани улазак „богиње пролећа“ у Београд.

Атеизам је, методом престојавања вере у хришћанског Бога у обожавање појмова и идеја, покушао да манипулише неким духовним вредностима.

Дакле: лажни богови да — само истинит Бог не! Он смета јер је Истина. Са лажним боговима је лако, могу и да их укину ако им буду засметали.

Радећи и размишљајући о свему овоме и о духовном стању наших људи, верних, срео сам се са чињеницом да они, кад је о религији реч најмање знају о православљу. Истина себе називају православцима, јер су им преци били православни па се они некако невешто везују за ту традицију. У сусрету са особама различитог пола и година старости, констатовао сам суштинско непознавање православља које добија физиономију сујеверја и кривоверја. Тако сам дошао до сагледавања узрока који су довели да оваквих деформативних последица.

Генерација која сада има 56 година живота, новим школским системом, после рата, била је изолована од могућности да слуша хришћанску веронауку по систему прилагођеном за њихов узраст. Како у нижој гимназији, тако исто и на факултетима. Дакле, поучавани су, искључиво само атеизмом, а о православном хришћанству слушали су само најгоре. Породице су биле затајиле, живећи у страху или у илузији, да ће им деца, без Бога, проћи боље у новом друштвеном уређењу. Било је и ситуација где су родитељи били немоћни пред налетом атеизације, који им је одводио децу у „савременост“. Касније су настале и породице где деца нису смела да противурече својим „савременим“ родитељима. Но, било је и здравих породица које су неустрашиво остале доследне и својој вери и својој традицији. Из тих породица изникле су прве послератне генерације свештеника и генерације храбрих православаца, и у градовима и у селима, који су поднели све по руте као добри православни хришћани и „назадни грађани“.

Тако је настала једна тужна атмосфера у којој су се људи морално колебали и кварили, а у верском погледу деформисали. Рад Цркве на верскопросветном пољу у школама је забрањен а при храмовима онемогућаван. Тамо где је и поред свега, одржавана верска настава било је проблема, и то врло тешких.

Атеизам је наметан идолопоклоничким страстима свуда, и у селима и градовима, а секташи су, тада, отворили своје уставе и свуда поставили „паукове мреже“. Тако данас имамо и случајних и одређених атеиста, и већи број наших православних хришћана, који мало или нимало знају о својој вери. Имамо и оне које су сами родитељи, тајно поучавали онако како су сами знали и умели. Овакво стање, стање нестајања православља из наше животне праксе, а силног надирања сујевеља, кривоверја и паганства трајало је дуго, а истини за вољу и данас траје, али у нешто блажој форми, ако није варка.

Све ово, мене је подстакло, да у оквиру својега храма, искривљено у вери исправљам, непоучене поучим, тако да православни хришћанин на православни начин верује, моли се и причешћује, а и да том начину прилагоди свој свакодневни живот. Дакле, да се врати ПРАВОСЛАВЉЕ у наш живот.

У том циљу, поред веронауке за школску децу (и млађу) основао сам 1985. године, малу мисионарску школу, како смо је назвали. И од тада она непрестано ради до данашњег дана, а ако Бог да радиће и даље.

Језгро ове школе сачињавали су прерасли ученици веронауке који су редовно похађали часове од школског до студентског доба. Дакле, млади! На првом часлу било је 15 мисионара. У току следеће седмице дошло је још шесторо, међу којима је било и одраслих оба пола.

И тако из дана у дан, број слушалаца се повећавао. Ја сам о веронауци обавештавао и са амвона и користио сваки сусрет са вернима, и другима. Позивао сам све. Активношћу свих у школи број мисионара се попео на данашњу цифру од 68, од тога 36 младих и 32 одрасла, и 22 ученика у млађој групи, свега 90.

Како је наш пастирски рад свеобухватан, он окружује човека-верника у свим фазама његовог живота. Схватио сам да у овом и оваквом пастирском раду не може и не сме бити прескакања, нити пак, заостављања неких генерација, јер овде се не ради о придобијању људи, већ се овде ради о СПАСАВАЊУ ЉУДСКИХ ДУША! Дакле, о квалитету а не о кванитету, само.

Пастир данас не треба да води политику парирања неким утицајима, политику преотимања, већ само политику СПАСАВАЊА, да тако кажем. Он треба да буде преокупиран и понет само једним циљем, до кога ће на различите начине доћи, а то је: да све своје парохијане и „ине“ доведе до познања Истине и вечног живота. Дакле све: и децу и младе и старије, јер су пред Богом сви једнаки, разликујући се само по степену духовног савршенства; а зато ће на „страшном судишћу Христовом“ пастир дати свој одговор.

Ко су ти који су заинтересовани за чисто православље, па чак да буду и мисионари?

Граница година њихове старости је од 14 до 56. Млади су студенти различитих факултета, средњошколци, а одрасли су различитих занимања. Међу њима има: доктора наука, магистара, правника, економис-

та, професора математике, физике, музике, биологије, лекара, стоματοлога, ветеринара, адвоката, сликара, службеника, психолога, глумца, инжењера, фармацеута, возача, историчара уметности и др. То су људи добре воље, гладни и жедни ИСТИНЕ и чисте вере у истинитост Бога. Али, и спремни за активну сарадњу са пастиром, и то им треба омогућити.

Који је програм ове школе?

У првој шк. 1985/86. години предавања су била из области историје религије 6 часова, а до краја године тумачио сам Символ вере. Ова предавања се одржавају само суботом и то у 18,15 часова. Хоћу да напоменем да је тумачење само првог члана Символа вере трајало четири часа (четири суботе), јер се из овога види како се ради и како се слуша. После предавања која нису баш класична, постављана су слободна питања а тако се ради и данас. То је и карактеристика ове школе. На овај начин хтео сам да их, прво, упознам са православном догматиком. Са основним истинама наше свете вере. Са вечним Богом и вечним и неопходним истинама о свету и животу. Јер, заиста, после лутања кроз бесмисао и заблуде, тај најгори духовни простор овога света, доћи у додир са Истином, са Богом, Оцем својим Небеским, то је у ствари она „сладост вечног живота“, о којој нам скоро све богослужбене песме певају — за којом се чезне, али радујући се! То је примарно, сматрам.

Тада се душа човека у сусрету са Богом препорађа, ликује, расцветав се, јер је растерећена од неистине, сурогата и непотребног знања.

Тако су они научили Символ вере напамет и др. и дошли до познања спасоносних и Богом откривених истина, које је на најпримернији начин и на људском језику проповедао сам Господ Исус Христос, а које се остварују преко крштења, покајања, поста, молитве и причешћа.

У другој шк. 1986/87 години, овако одушевљење, препорођене, утврђене истином и вером, уводим их у св. Тајну Евхаристије. Тумачио сам св. Литургију од „узимања времена“, проскомидије, па до последњег Амин. То је за њих било откриће. Тумачио сам блаженства, Оче наш. . . и др.

Ове године многи су се причестили. Међу њима има и оних који су то и раније редовно практиковали.

Кроз светоевхаристијски начин живота човек се уздиже ка Богу, ближи је Њему, осећа Његову љубав. . . Овде, пастир „православија“ треба да до перфекције подражава Пастиренаачалника Христа, у буђењу и покретању човека, његове свести, срца и мисли ка вечним вредностима и да му, жртвујући се, помаже у том усходу ка Творцу. Метод, правило и смисао православног пастирствовања јесте: **ЧОВЕКА ПРЕПОРАЂАЈУЋИ ПОДИЖИ ГОРЕ, ГОРЕ БЛИЖЕ БОГУ, А НЕ ОБРНУТО.** У своје раду, пастир не сме да се прелести, па да се послужи неким секуларизованим, модернистичким методама, где се Истина свлачи доле, у каљугу непокајаног, непрепорођеног и неприпремљеног срца човековог. Крилатица „циљ оправдава средство“, нити је нити ће икада моћи да буде придодата православној методологији рада и пастирствовања, само да би се човек придобио. То би била blasfemiја. Да поновим: циљ је — духовна обнова човека, а не задобијање човека!

Пошто је постигнута, да кажем, извесна духовна зрелост мисли и осећања, ангажовао сам неколико њих, да сами припреме проповеди, које ће (после мој е контроле) изговорити у одговарајућим приликама, а може чак и да им послужи као готова тема за неки непредвиђени разговор. Основали смо мешовити хор (октет) и започет је рад на учењу осмогласника — певничко појање.

Крај ове школске године доживљен је у манастиру Раковици св. Литургијом, чтецирањем, певањем мешовитог хора, проповедањем студента мисионара и св. причешћем.

Овој духовној свечаности присуствовао је Његова Светост Патријарх Г. Герман у пратњи Високопреосвећеног митрополита загребачко-љубљанског Јована и Епископа врањског Саве. На крају су подељене и књиге са посветом.

Што се тиче настојања и усмеравања да сви редовно или за почетак редовније похађају Службу Божју у храму, где је прилика и потреба да се укључе у свету Евхаристијску стварност пред којом, држтећи, стоји свештенослужитељ приносећи св. Дарове за „све и сва“, хтео бих да кажем ово: Да би народ Божји могао да се уведе у тај духовни, молитвени ток, који води ка сједињењу са Христом кроз св. Евхаристију (а то је циљ), тај богослужбени језик мора бити народу разумљив. Решење овог веома крупног питања у нашој Цркви, баш овај пастирски рад захтева, јер у супротном м губи смисао.

Непобитна истина је да садашњи богослужбени словенски језик има своје вредности, и свој велики значај, поред осталог, и у очувању континуитета и јединства нашег српског православног народа, наших верника. Нпр. ако свештеник, без обзира са ког говорног подручја долази, да ли је екавац или ијекавац, служи на црквенословенском језику он тиме подсећа на говорни језик нашег заједничког пракраја, итд. Но, и поред тешко ломљивог питања: шта се губи а шта се добија?, још одмах треба прећи и богослужити на говорном народном језику. Како? Нека наши врхунски теолози — стручњаци одговоре на ово питање. А Богу хвала, имамо их!

Напомињем, да вером живећи хришћани и они које ми верски просвећујемо у оквиру веронауке, траже да се служи на народном језику. Заиста је парадоксално да један православно хришћанин, до мање потребних (непотребних) ствари долази посредством свога говорнога језика, а да се моли и проси Тело и Крв Христову, а то је нешто што стоји изнад свих потреба човекових, на њему неразумљивом језику.

Искуство нам, такође, говори да српска православна Црква мора имати један, званичан превод. Знамо да преводи не могу бити савршени, али разлике у сада постојећим преводима, заиста, збуњују. Ја ово говорим у најбољој намери, као практичар, са великим уважавањем и поштовањем према преводиоцима, њиховој намери и труду.

Чињеница је да пастир преузима велики ризик служећи на говорном језику. Ту лежи велика опасност, ако свештенослужитељ неприлагођеним изговарањем, читањем, и певањем молитвеног текста доведе верника до погрешног разумевања смисла и мистичности речи молитве.

У овој текућој, трећој шк. 1987/88 години, тумачимо св. Тајне и све што је у блиској вези са њима. Осећа се духовна зрелост и повећано интересовање за мисионарски рад. Многи од њих доводе своје ро-

ђаке, пријатеље да се крсте, причесте, исповеде, упућују их да се пријаве свештенику, да славе своју славу итд. Већина њих доноси своја искуства са разних сусрета и разговора са појединцима и групама људи, што је веома занимљиво и корисно. Тако добијам све више активних сарадника оба пола.

Ове школске године, за вре меБожићњег и Васкршњег поста, сви смо се заједнички причестили. Ја сам служио св. Литургију, хор је певао, али и остали нису били пасивни, млади мисионар је проповедао итд. То је, заиста, и велики и значајан догађај у нашем раду и нашем животу. Осетило се, а многи су то и рекли, да смо овако окупљени, у љубави сједињени на прави начин. Многи од њих се и чешће причешћују.

Пошто смо савладали неколико степеница у духовном развоју и зрелости, схватили смо да за православног хришћанина није довољно само да пости, да се каје, исповеда, причешћује, да редовно похађа богослужења, већ и то да његова вера и љубав мора бити делотворна. Јер, вредност хришћана процењује се кроз резултате колико смо ми корисни у духовном смислу и за друге људе.

Схватајући све ово ми планирамо да при овој школи организујемо и милосрдни рад за посете и разне облике помоћи болеснима, остарелима, одбаченима и другима који вапију. То је баш очигледно рад на делу духовног спасења народа Божјег.

У току су и припреме за издавање једне касете која би имала верско-морални-поучни карактер. Она ће бити намењена: слепима, парализованима (непокретним болесницима), одбаченима због болести, хендикепиранима, песимистима, очајницима, наркоманима и др. Јер, ови и овакви људи су стално (не сви) на ивици да похуле на Духа Светога, и да изгубе живот вечни. А Г. И. Христос је и наговестио да ће део овог греха пасти на душу и савест оних који су били небрижни према патњама и болу ближњих својих.

Ова касета би садржала кратке поуке о Богу; о смислу и циљу човековог живота. О вредности искушења за вечни живот. Шта је грех и како се сачувати од њега? Како да се поверује? Како да се моли? Шта значи предати се вољи Божјој? итд.

Све ове поуке узећемо из св. Еванђеља и из поука св. Отаца које ће утешно и педагошки деловати на ове људе, који на различите начине страдају.

Користим ову прилику да са захвалношћу кажем, да су квалитету рада ове школе допринели гости предавачи и то: епископ др Данило Крстић, јеромонах др Атанасије Јевтић, јеромонах др Иринеј Буловић, протојереј др Лазар Милин, протојереј Божидар Мијач, проф. др Владета Јеротић, протојереј др Жарко Гавриловић, свештеник др Димитрије Калезић, проф. др Жарко Видовић, г. Милош Мијушковић, сврш. теолог, г. Предраг Драгић, књижевни критичар и арх. др Пеђа Ристић.

Закључак

Најмоћнији и најуспешнији Пастир, Господ Исус Христос је најсветлији узор пастира и пастирствовања. Бољих и адекватнијих метода рада нема, нити ~~једино~~ нити ће бити, од метода Христових.

Пастирски рад—пастирствовање има неизменљиви и циљ и смисао, кроз векове. Но, методи рада су се мењали (по форми) и мора да се мењају. Ова промена није хир пастира, већ то захтева и подстиче стална променљивост човека као објекта пастирске едукације. Јер, човек је стално у новоме и кад пада гажен Сатаном и када се са Истином и Лепотом Вере вертуозно уздиже к Небу, к Богу. И кад обезбожен рође, и кад у дубокој побожности страда и трпи.

Пастирство је жртвена љубав у којој пастир не жали себе, не чува себе, већ себе даје за друге. Но дајући себе не губи себе, већ на против, налази себе у потпуном нестивеном јединству са својом паством, а сви заједно у неизрецивом јединству љубави са Г. И. Христом и у овом привременом и уоном ванвременом свету.

Циљ, смисао и метод пастирског рада, проповедања и едукације, прелепо је исказана језиком светих у молитви: *Помињући Пресвету, Пречисту, Преблагословену, Славну Владичицу нашу Богородицу и присно Дјеву Марију, са свима светима, сами себе и једни друге и сав живот свој Христу Богу предајемо*".

Пастир се не може спасавати и спасти сам већ само са паством. Ако је не буде имао биће веома одговоран. Биће и лишен тога звања, које и не може опстати номинално већ само функционално. Пастир је тамо где је и стадо које треба да води. Његова дужност је да постигне висок степен извраћене љубави и поверења своје пастве, која то манифестује својим идењем за пастиром.

Кад говоримо о пастирском раду са младима, наравно ми тада мислимо на нашу омладину, српску омладину, чији су преци били православници или су то и сада. Али не одбацујемо и друге. Како је младост најбурнији период у узрастању и сазревању људског бића, то је и пастирски рад са младима веома сложен. Млади су преосетљиви и на позитивне и на негативне утицаје. Они су јако експонирани и отворени према свему. Рекло би се да „све гутају”. П о њиховим срцима сеју се различита семена од стране и добронамерних и злонамерних сејача овога и оваквог света, јер је тло врло погодно. Школско образовање, а често и породично васпитање је „анти” у односу на хришћанство — православно хришћанство, на хришћански морал одн. на религиозно-православни поглед на свет и живот.

Улога пастира овде је незаменљива. То потврђују и сами млади својом усмереношћу и жељом да разговарају са духовником, после тога желе да буду крштени, траже исповест, желе да се причесте; радо слушају поуке пастира . . . итд. Дакле, они на један чудесан начин осећају да их само пастир, који је прочишћен отпаћеном вером и искуством у

супростављању непоштедним нападима Сатане и сатаниста, може увести у стварност непролазних животних вредности, и да њихово сасвим меко срце укључи у вечни животни програм. А то је програм Лепоте, Доброте, Истине и Љубави вечног и истинитог Бога — Св. Тројице. А да ли је пастир спреман и свестан тога?

Сем оних који сами могу да приђу Цркви и пастиру, постоје и они који ни то немогу. Дакле, пастирским радом треба да буду обухваћени и они млади и други, који леже непокретни по болницама и домовима, хендикепирани, наказно рођени; који се лече од наркоманије, алкохолизма; који су по патворима итд. а не само они који нам долазе оди који могу да дођу. (Касета. . .)

Данашње стање на верско-просветном плану код нас опомиње пастира да се не превари, па да мисли само на рад са младима, јер су нам многе (да не кажем све) генерације у „првом разреду“!

И на крају да кажем да се сав пастирски рад са младима, децом и одраслима, а на основу (мога) искуства, може свести на пет основних линија рада:

1. Одушевити их за слушање речи Божје. То се постиже непосредним контактом који мора да одише мирноћом, љубављу и искреношћу. Ако овога нема, онда ту не помажу никакви методи.

2. Поучавати их основним верским истинама, али на најједноставнији начин, еванђелским методама. Класични школски час као облик рада је предвиђен. Није атрактиван. Треба користити сва техничка средства, филмове и др. Развијати дијалошки начин едукације.

3. Крштавати поучена и потпуно опредељена лица. Ако је у питању дете, онда кума поучити да схвати свој задатак и да га дословно испуни у бризи оковерског васпитања свога кумчета. Поучити и родитеље.

4. Одговорно их уводити у светоехаристијски начин живљења. Да као основне елементе, у свој животни програм унесу: молитву, пост, покајање, праштање, исповедање и причешћивање.

5. Подстицати их да свјим начином живота и рада сведоче Христа у чије су име и крштени. Да буду делотворни. Да знају напамет и да испуњавају две највеће заповести Христове: „Љуби Господа Бога својега, свим срцем својим и свом душом својом, и свом мисли својом; . . . и ближњега својега као себе самога“. (Мт. 22,37—40).